

1.

ul. Koszykowa 6

Była siedziba Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego, utworzonego 1 stycznia 1945 r. Tutaj zapadały wyroki śmierci na bohaterów powojennego podziemia niepodległościowego,

przedwojennych oficerów Wojska Polskiego II RP oraz pracowników cywilnych Polskiego Państwa Podziemnego, w latach 1939–1945. Również tutaj ginęli polscy bohaterowie. Jednym z nich był Jan Rodowicz „Anoda”, członek Szarych Szeregów, uczestnik akcji pod Arsenalem, powstaniec warszawski. Podziemia budynku MBP skrywały wiele świadectw tamtej tragicznej historii. Pod warstwami farby znajdują się liczne inskrypcje więźniów, widoczne są też elementy dawnych cel.

2.

ul. Koszykowa 82

Budynek dawnego Wojskowego Sądu Rejonowego w Warszawie. Sądy te utworzono dekretem Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego, we wrześniu 1944 r. Instytucje te w swoim założeniu miały orzekać w spr

wach dotyczących funkcjonariuszy m.in. KBW czy MO. Jednak prawdziwym zadaniem WSR było wydawanie wyroków śmierci na wrogów nowej, komunistycznej władzy. W budynkach WSR decydowały się losy tysięcy polskich bohaterów, walczących w ramach różnorodnych formacji wojskowych Polskiego Państwa Podziemnego. WSR w latach terroru stalinowskiego, czyli do połowy lat 50., wydały 3,5 tys. to wyroków śmierci. Prawie 1200 z nich wykonano.

3.

ul. Wojciecha Oczki 1

Była siedziba Głównego Zarządu Informacji. W podziemiach budynku przy Oczki 1 zorganizowano jeden z najcięższych aresztów śledczych, gdzie regułą było wymuszanie na oskarżonych zeznań za pomocą

tortur. Główny Zarząd Informacji Wojskowej został rozwiązany 10 stycznia 1957 r. w rezultacie tzw. odwilży październikowej, czyli częściowej liberalizacji systemu komunistycznego w PRL. Szacuje się, że od 1944 r. do 1956 r. Główny Zarząd Informacji WP aresztował ponad 17 tys. osób. Obecnie w miejscu aresztu znajduje się Izba Pamięci Ofiar Terroru Komunistycznego w Wojsku Polskim, zorganizowana i prowadzona przez Służbę Kontrwywiadu Wojskowego.

START
GODZ. 11.00

Pl. Zamkowy

Krakowskie Przedmieście

Al. Ujazdowskie

Oczki

Koszykowa

Al. Niepodległości

Kazimierzowska

Rakowiecka

Krasieckiego

Puławska

Wałbrzyska

Dolina Szluzewiecka

Rodowicza „Anody”

Ciszewskiego

6.

Nowoursynowska

**TRASA
MASY
KRYTYCZNEJ**

4.

ul. Rakowiecka 37

W marcu 1945 r. budynek więzienia przejęło Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego. Od czerwca 1947 r. większą częścią budynku zarządzał dyrektor Departamentu Śledczego MBP, Józef Różański. Sprawował on nadzór nad pawilonami X, XI oraz tzw. pałacem cudów, gdzie odbywały się brutalne przesłuchania wielu polskich patriotów.

Rakowiecka była również miejscem wykonywania wyroków śmierci. Zginęli tutaj najwięksi bohaterowie Polskiego Państwa podziemnego, m.in. gen. August Emil Fieldorf „Nil” oraz rtm. Witold Pilecki.

Wywieziono stąd setki ofiar stalinowskiego terroru. Ich ciała grzebano w anonimowych mogiłach m.in. na warszawskich Powązkach (kwatery „Ł”) i cmentarzu komunalnym na Służewie przy ul. Wałbrzyskiej.

5.

ul. Wałbrzyska

Cmentarz na Służewie. W 2014 r. na terenie cmentarza były prowadzone prace ekshumacyjne zespołu dr. hab. Krzysztofa Szwagrzyka. Podobnie jak w przypadku kwatery „Ł”, warszawski cmentarz na Służewie był miejscem grzebania żołnierzy wyklętych zamordowanych w kazamatach więzienia UB przy ul. Rakowieckiej. Przywożono tu również ciała zamordowanych z innych warszawskich więzień, aresztów i obozów. Na terenie cmentarza zostali pogrzebani m.in. członkowie Komendy Głównej Narodowego Zjednoczenia Wojskowego. W rogu cmentarza, tuż przy murze, w pobliżu miejsca prawdopodobnego pochówku postawiono drewniany krzyż. Wiosną 1948 r. zaprzestano pochówków na Służewie.

6.

ul. Fosa 17

Pomnik Męczenników Terroru Komunistycznego. Odłożony w 1993 r. monument jest wyrazem pamięci i hołdem złożonym tysiącom ofiar komunistycznej bezpieki, zwożonym i grzebanym na warszawskim Służewie. Głazy i kamienie są elementem symbolizującym działania miejscowej ludności. W ten sposób oznaczają ona miejsca, w których zakopywano „wrogów Polski Ludowej”, jak określano m.in. Żołnierzy Wyklętych.

Adrian Grytek
Wikimedia Commons